

Преводът е направен по изданието:
Xenophon. Scripta minora.
Vol. II. Ed. Fr. Ruehl. Lipsiae. 1894
(Bibliotheca Teubneriana)

Ксенофонт

АТИНСКАТА
ДЪРЖАВНА УРЕДБА

ЛАКЕДЕМОНСКАТА
ДЪРЖАВНА УРЕДБА

Всички права запазени. Нито една част от тази книга не може да бъде размножавана или предавана по какъвто и да било начин без изричното съгласие на „Изток-Запад“.

Превод от старогръцки
Мирена Славова

© Мирена Славова, превод, 2016
© Издателство „Изток-Запад“, 2016

ISBN 978-619-152-.....-.....

- №1 Платон ▪ *Пир*
№2 Марк Аврелий ▪ *Към себе си*
№3 Леонардо да Винчи ▪ *Фрагменти*
№4 Пико дела Мирандола ▪ *Реч за достойнството на човека * За съществуващото и единното*
№5 Поучителни истории из живота на Настрадаин ходжа ▪ *Преброяване на лудите*
№6 Готфрид Лайбниц ▪ *Монадология*
№7 Гюстав Флобер ▪ *Писма до Луиз Коле*
№8 Едмунд Хусерл ▪ *Философията като строга наука*
№9 Антон Павлович Чехов ▪ *Степ*
№10 Олдъс Хъксли ▪
*Дверите на възприятието * Раят и Адът*
№11 Аристотел ▪ *Поетика*
№12 Николо Макиавели ▪ *Мандрагора*
№13 Ксенофонт ▪
*Атинската държавна уредба **
Лакедемонската държавна уредба

СЪДЪРЖАНИЕ

Атинската държавна уредба

Глава I		9
Глава II		23
Глава III		34

Лакедемонската държавна уредба

Глава I.	За раждането на деца.....	45
Глава II.	За възпитанието на децата.....	50
Глава III.	За възпитанието на юношите.....	56
Глава IV.	За възпитанието на младите мъже.....	58
Глава V.	За храненето.....	60
Глава VI.	За общото ползване.....	64
Глава VII.	За богатството.....	65
Глава VIII.	За подчинението на законите.....	68
Глава IX.	За достойния живот.....	70
Глава X.	За обществената грижа във възпитанието на достойни граждани.....	73
Глава XI.	За армията.....	76
Глава XII.	За военните лагери.....	80
Глава XIII.	За правомощията и задълженията на царя във война.....	82
Глава XIV.	За отстъплението от Ликурговите закони.....	86
Глава XV.	За царската власт.....	88

**АТИНСКАТА
ДЪРЖАВНА УРЕДБА**

ГЛАВА I

(1) Няма да хваля атиняните за държавната им уредба и за предпочетеното от тях управление. С подобен избор те са се съгласили негодните граждани да бъдат по-облагодетелствани от достойните и тук наистина няма място за хвалба. Но веднъж решили така, аз ще ви покажа колко добре вардят обществените си порядки в своя полза и как си набавят и други облаги, в което според останалите елини грешат.

(2) Най-напред ще изтъкна факта, че тук, в Атина, изглежда основателно бедните хора и низините да имат повече от знатните и богатите поради факта, че тъкмо народът е този, който обслужва корабите и укрепва военната сила на града – кормчиите¹, старшите на гребците, петдесетниците, помощник-кормчиите² и корабостроителите, те са тези, които

¹ Капитан на кораб с три реда гребци (триера) е триерархът, богат гражданин, за което това е обществена повинност, свързана с харченето на много пари. След това в йерархията стоят длъжности с по-нисък социален статус – кормчия, помощник-кормчия, старши на гребците (в чието задължение влиза поддържането на ритъма при гребането), петдесетник (началник на отделение от 50 гребци).

² В съчинението си *Икономика* Ксенофонт споделя, че едно от задълженията на помощник-кормчията е да знае добре местонахождението на цялото

допринасят за военната сила на града много повече³, отколкото хоплитите⁴, знатните хора и благородните граждани. И понеже ситуацията е такава, прието е за правилно всички атиняни да участват в управлението (и при избор

снаряжение и на товарите на кораба, така че „даже когато не е на кораба, да може да каже къде какво и в какво количество се намира в не по-малка степен, отколкото един грамотен човек може да каже колко букви има в името на Сократ и в какъв ред са“ (Ксенофонт, *Икономика*, VIII, 14).

³ Почти 80 години по-късно, в диалога *Закопи*, Платон също се отнася скептично към държави, чиято военна мощ се опира на морски флот, изтъквайки редица аргументи. Един от тях е, че когато спасението на един град зависи „от кормчий, началници на гребци и гребци и въобще от хора всякакви и не твърде сериозни, не е възможно точно да се отчетат заслугите на всеки един от тях и да му се отдаде нужната почит. А как би могла да съществува добре уредената държава, ако това липсва в нея?“ (Платон, *Закопи*, IV,707а).

⁴ Аристотел, *Политика*, VI, 1321а: „Тъй като четири са съсловията на народа – земеделско, занаятчийско, търговско и безимотно, а четири са и потребните за войната военни части – конница, тежковъоръжена пехота (хоплити), лековъоръжена пехота и морски флот, ако страната е подходяща за отглеждане на коне, естествено е там да се установи силно олигархическо управление (защото спасението на нейните жители е чрез тази военна сила, а отглеждането на коне може да става само от притежатели на значително богатство). Където страната е подходяща за тежковъоръжена пехота, закономерно е да се появи следващият тип олигархическо управление (защото тежковъоръжената пехота може да се поддържа по-скоро от заможни хора, отколкото от бедняци). А лековъоръжената пехота и флотът са изцяло свързани с демократическото управление“.

по жребий, и при гласуване с ръка) и всеки, който иска, от гражданите да взема думата за изказване.

(3) По-нататък – колкото от управляващите органи носят на града спасение, ако са в ръцете на свестни хора, а ако не – риск за цялото гражданство, толкова в тях народът въобще не желае да участва. Те смятат, че не трябва да се включват по жребий нито в колегията на генералите, нито в тази на началниците на конницата⁵. Защото знаят народните маси, че за тях има по-голяма полза, ако самите те не участват в тези отговорни власти, а оставят на най-кадърните граждани да ги администрат. А колкото до длъжностите, които се възнаграждават и носят полза за въкъщи, тъкмо тях народът ламти да заеме⁶.

⁵ Аристотел свидетелства в *Атинската държавна уредба* (VII, 3), че в Атина, в зората на демокрацията, съгласно Солоновата конституция управленските длъжности се изпълняват от гражданите с имуществен ценз от 500 медимни (1 медимна = 50 кг), от конниците (втората класа с имуществен ценз от 300 медимни) и от зевгитите (третата класа с имуществен ценз от 200 медимни), а именно – колегията на деветте архонти, колегията на ковчежниците, колегията на единадесетте и колегията на финансистите. Всяка от четирите фили избира чрез жребий и предлага за всяка длъжност кандидати с подходящ ценз, от които отново чрез жребий се избира съответното длъжностно лице. За безимотните остава участието в Народното събрание и в съдилищата.

⁶ Например в съдилищата дневната заплата на съдебен заседател по времето на Перикъл е един обол, а през 425 г. Клеон я увеличава на три, т.е. половин драхма (1 драхма = 6 оболы). За сравнение, надни-